

ПРОЕКТНА РОБОТА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: "АДАПТАЦІЯ ПЕРШОКЛАСНИКА ДО ШКОЛИ – ЗАПОРУКА УСПІШНОГО НАВЧАННЯ"

*"Є успіх – є бажання вчитись. Особливо це важливо на першому етапі навчання..."
В. Сухомлинський*

Важливість проблеми адаптації полягає в тому, щоб полегшити процес адаптації, зробивши його доволі комфортним для учнів, учителів та батьків. До всього ще однією з актуальних проблем школи є збереження психічного здоров'я дитини та сприяння її адаптації в соціумі. Особливістю соціальної адаптації є пошук дитиною свого місця в групі однокласників, можливість виявити свої здібності та інтереси. У першому класі зустрічаються діти, які граються на уроках, на перервах, а виконання навчальних завдань стає для них лихом. Чому трапляються такі випадки?

З початком навчання перед дитиною ставляться нові вимоги соціальної поведінки, дисципліни, обов'язкового режиму та обмежень. Зміна ролей від дошкільника до учня призводить і до нових стосунків у ланці "дитина – батьки". Тепер поряд з турботою дитина відчуває, що ставлення до неї залежить від результатів навчання.

Багато важать для успішної адаптації і стосунки "учень – учитель". Адже дитина перебуває у великій емоційній залежності від учителя .

Отже виявами дезадаптації в початковий період є:

- швидка втомлюваність, глибокий спад працездатності на кінець дня та тижня;
- підвищена тривожність, плаксивість;
- неадекватна поведінка;
- невміння будувати стосунки з дітьми та дорослими;
- неуспішність у навчанні.

Наші дослідження показали, що існуючі різноманітні програми з адаптації до школи дітей шестирічного віку недостатньо враховують потреби та особливості сьогоденних першокласників-шестирічок. Тому ми в НВК "Надія" вирішили створити проект, який би був побудований з урахуванням таких яскравих вікових особливостей першокласника, як егоцентризм, переважно кінестетична орієнтація, емоційність, рухливість, потреба у грі, конкретнообразне мислення, спонтанність.

Метою проекту визначилося:

створення сприятливого розвивального середовища в період адаптації першокласників.

Тип проекту: дослідницько-практичний.

Задачі:

Формування в першокласників характеристик психологічно здорової особистості:

- прийняття себе, своїх позитивних якостей і недоліків;
- пізнання власної цінності й унікальності, своїх здібностей й можливостей;
- прийняття інших людей, пізнання цінності і неповторності кожної людини;
- добре розвинутої рефлексії, уміння розпізнавати свої емоційні стани, мотиви поведінки;
- стресостійкості, уміння знаходити власні ресурси в скрутному становищі.

Щодо терміну дії проекту. Проект "Адаптація першокласника до школи – записка успішного навчання" розраховали на два роки, розподіливши задачі на етапи виконання.

1-й етап: профілактика дезадаптації майбутніх першокласників до школи.

Ціль: збір даних для консультування батьків майбутніх першокласників, виявлення дітей "групи ризику", планування роботи психолога з дітьми, учителів з дітьми і батьками.

Ця робота включає:

- психологічну діагностику готовності дітей до навчання в школі;
- дослідження рівня розвитку пізнавальних процесів;
- рівня самосвідомості;
- мотиваційної готовності;
- соціально-психологічної готовності (уміння спілкуватися у групі ровесників, готовності "трата" соціальну роль школяра).

2-й етап: визначення рівня соціально-психологічної адаптації першокласників до школи (вересень-жовтень) - (контроль).

Ціль: вивчення особливостей навчальної роботи і поведінки учнів на уроці та на перерві, особливості взаємовідносин між однокласниками, стиль взаємовідносин між учителем і дітьми, збір інформації про дітей.

Контроль адаптації включає спостереження педагога, психолога.

3-й етап: дослідження причин труднощів адаптації в дітей.

Ціль: поглиблене індивідуальне дослідження розвитку пізнавальних процесів, особистості дитини, її міжособистісних стосунків в сім'ї та в групі ровесників, особливості сімейного виховання.

Методи роботи:

1. Спостереження психолога, педагога.
2. Індивідуальна бесіда з дітьми.
3. Анкетування учителів, батьків .
4. Індивідуальні бесіди учителя з батьками.
5. Індивідуальна діагностика .

4-й етап: індивідуальне консультування учителів і батьків за результатами дослідження.

Ціль даної роботи: об'єднання зусилля батьків, учителя для надання різносторонньої допомоги дитині в подоланні її проблем (консультації групові та індивідуальні, круглі столи, батьківські збори, відкриті уроки для батьків та ін.).

5 етап: створення плану корекційної роботи з першокласниками, в яких виникли труднощі в процесі адаптації до школи.

Ціль: створити умови, що допоможуть учителю краще зрозуміти й відчути своїх учнів, а кожному учневі безболісно адаптуватися до нової ситуації (тобто пристосувати "школу до дитини, а не тільки дитину до школи").

- розвиток пізнавальних процесів;
- розвиток мотиваційної сфери;
- корекція тривожності;
- корекція агресивності.

6-й етап: презентація проекту.

Ціль: аналіз досягнень та недоліків у адаптаційному процесі, визначення групи дітей, які потребують подальшої підтримки з боку вчителя, психолога.

Підсумкові методичні заходи:

- Педагогічна рада "Про підсумки адаптаційного процесу в 1-х кл."
- Засідання методичного об'єднання вчителів початкової школи "Про перебіг адаптаційних процесів у 1-х кл."
- свято "До побачення, перший клас!" (вогник для батьків, учнів, вчителів)

Завдання проекту

Для учнів: Створити сприятливе розвивальне середовище в першому класі початкової школи.

Методи:

- Ігри за правилами: вербальні, рухливі, сюжетно – рольові.
- Читання художніх творів.
- Бесіди.
- Розповіді дітей.
- Імпровізації.
- Вільне і тематичне малювання.

- Тілесно орієнтовані вправи.

Для учителів: Допомогати оволодіти психолого-педагогічними прийомами та методами пізнання дітей.

Для батьків: Знаходження способів взаємодії вчителя та батьків, засвоєння знань та норм поведінки стосовно дитини, яка стала учнем.

Таблиця 1

Ступінь адаптації	Соціальна група	Специфіка змісту адаптації	Прогнозований результат
1 кл. початкової школи	Учні 1-й кл.	Створити сприятливе розвивальне середовище в першому класі початкової	Повноцінне життя дитини в початковій школі. створення вимог для індивідуальної самореалізації дитини
	Учителі 1-го кл.	Допомогати оволодіти психолого-педагогічними прийомами та методами пізнання дітей	Створення комфортних умов для самореалізації вчителя
	Батьки учнів 1-го кл.	Знаходження способів взаємодії вчителя та батьків, засвоєння знань та норм поведінки стосовно дитини, яка стала учнем	Створення атмосфери співпраці між батьками та вчителями
	Вихователі дитячого садка, психолог, вчителі початкових класів.	Опрацювання єдиних вимог щодо повноцінного життя дитини у школі. Реалізація програми корекційного тренінгу	Критерії оцінювання й ступені комфортності входження дитини з ДНЗ в повноцінну навчальну діяльність початкової школи

Учасники проекту:

Учителі перших класів, психолог, учні, батьки учнів школи.

Виконавці проекту:

Координатори проекту: психолог, заступник директора з навчально-виховної роботи.

До Координаційної ради входять:

- учителі перших класів
- вихователі групи продовженого дня
- вихователі ДНЗ.

Шляхи реалізації проекту

Успішній адаптації першокласників до школи сприяє правильна організація навчально-виховного процесу:

- наявність матеріальної бази (класна кімната, спальня, роздягальня, туалет, умивальники, їдальня);
- чітке дотримання режиму дня (рухова активність, денний сон, прогулянки, ігри, відсутність домашніх завдань). Цей режим дня дещо схожий на той, який був у дитячому садку, до якого діти звикли;
- забезпечення оптимального гігієнічного мікроклімату навчальних кімнат (температура, вологість повітря, відсутність стороннього шуму), що запобігає стомованості та захворюваності;
- урахування в навчальній роботі вікових особливостей шестирічок, зокрема, їх здатність до активного довільного сприймання не більше ніж 15 хвилин, потім – розслаблення і зміна активності;
- урахування рівня розвитку і стану здоров'я кожної дитини для забезпечення індивідуальної роботи;
- створення у класах шестирічок особливо комфортного психологічного мікроклімату, який сприятиме позитивному емоційному стану дитини.

Способи отримання інформації:

- експертні опитування педагогів та батьків;
- спостереження за дітьми на уроках та в позаурочний час;
- психологічне обстеження учнів;
- аналіз педагогічної та медичної документації, матеріалів попередніх обстежень.

Методики, що використовуються.

Робота з учнями.

- Спостереження за поведінкою учнів. Проективна методика "Неіснуюча тварина" (модифікація М.Бітянової). Проективна методика "Намалюй обличчя" (виявлення тривожності школяра). Коректурна проба (стійкість та концентрація уваги). Діагностика зорової пам'яті, уваги та сприйняття.

Робота з педагогами.

- Складання психолого-педагогічної характеристики школярів. Індивідуальні бесіди.

Робота з батьками.

- Анкетування (М.Бітянова). Індивідуальні бесіди з окремими батьками. Аналіз та використання отриманих даних.
- Реалізація проекту поступової адаптації з урахуванням специфічних завдань для кожної вікової категорії дає змогу:
- виявити питання, які є глобальними в процесі адаптації учнів протягом відповідних проміжків часу (перший тиждень, місяць, семестр, рік);
- визначити основні проблеми наступності в діяльності вчителів-предметників, які викладають курс дисциплін у початковій школі;
- увести єдину систему взаємодії батьків, учителів та учнів з метою подальшої успішної соціалізації випускників початкової школи;
- допомагати в побудові системної навчально-виховної роботи, послідовно простежувати результативність та своєчасно коригувати виявлені недоліки, створювати умови для творчості вчителя та учня. (див. таблицю 2).

Таблиця 2

Робочий план проекту

№	Заходи з адаптації	Термін проведення	Відповідальний	Прогнозований практичний результат
I. Адаптація учнів 1-х кл. Формування нового класу				
1. Робота з адаптації дітей старшої групи ДНЗ (підготовчий етап)				
1	Вивчення рівня розвитку майбутніх першокласників	Протягом року, за графіком	Психолог НВК, вихователі ДНЗ	Визначення рівня готовності дитини підготовчої групи ДНЗ до майбутнього навчання, складання програми корекції шляхом відвідування занять психолога, вчителів класів
2	Відвідування занять у ДНЗ вчителями, які викладатимуть в майбутньому 1-му кл.	Протягом року, за графіком	Вихователі ДНЗ, учителі початкових класів (1-й кл.)	Визначення рівня готовності дитини старшої групи ДНЗ до майбутнього навчання
3	Проведення адапційних занять за окремою програмою	Вересень, Жовтень,	Учителі початкових класів (1-й кл.)	Створення сприятливих умов, які допоможуть учневі краще адаптуватися до школи.
3	Проведення спільних заходів: • свята Першого дзвоника, • Дня сім'ї; • посвята в першокласники; • "Веселі старти"; • новорічні свята; участь у спільному Дні відкритих дверей (ДНЗ та початкова школа)	Жовтень, вересень, березень, травень, грудень, січень, травень	Заступник директора з НВР, педагогічний колектив НВК	Оволодіння навичками системи саморядування класу, підвищення рівня соціалізації особистості майбутнього учня
4	Відкриті уроки в 1-му кл. для вихователів ДНЗ	Квітень	Заступник директора з	Зацікавлення батьків та дітей у виборі школи для подальшого

			НВР	навчання, опрацювання єдиних вимог до організації навчально-виховного підготовчого процесу
5	Участь дітей ДНЗ у підготовці та проведенні предметних тижнів: • початкових класів; • тижня книги; • спортивного тижня; • тижня математики.	Жовтень, вересень, лютий, квітень, травень	Педагогічний колектив НВК	Розширення інтересів дітей старших груп за рахунок участі в загальношкільних святах; запровадження активних форм роботи з розвитку здібностей дітей
6	Проведення Дня запитань та відповідей для батьків майбутніх першокласників: • Психологічне здоров'я дитини; • Здібності, коли і як вони розвиваються; • Гра - не просто забава; • Що необхідно знати батькам про темперамент? • Готовність сім'ї та дитини до школи • Вчимося розуміти дітей • Успішне виховання дітей у сім'ї. • Готуємо дитину до читання і письма. • Сім'я та її вплив на дитину.	Березень — квітень за додатковим графіком	Психолог, медична сестра НВК, учитель права, директор НВК	Підготовка батьків майбутніх першокласників до раціональної допомоги у становленні дитини під час навчання, уникнення конфліктів та стресових ситуацій, оволодіння початковими навичками у спілкуванні "школа — батьки"
7	Визначення готовності дітей до навчання у 1-му кл. (комплексна діагностика). Ступінь готовності	Серпень, перший тиждень навчання		Повна діагностика готовності першокласників до навчального року (вхідний показник)
2. Контроль та корекція перебігу адаптаційних процесів у 1-х кл. протягом року				
1	Виконання адаптаційної програми психологом	Протягом 2-х місяців	Психолог НВК	Відстеження рівня адаптації учнів 1-х кл., подальша індивідуальна корекція.
2	Організація мікродосліджень: • виконання вимог учителя, дотримання правил поведінки; • проблеми стосунків між хлопцями та дівчатами; • проблеми створення нового колективу	Протягом семестру	Заступник директора з НВР, психолог НВК, учителі 1-х кл.	Підготовка матеріалу до проведення психолого-педагогічного консилиуму в 1-х кл. із метою обговорення проблем створення стабільно працездатних колективів у 1-х кл.
3	Моніторингова діяльність: • відстеження рівня мотивації до навчання; • сформованість ЗУН першокласників (уміння планувати та контролювати свої дії); • спостереження за станом здоров'я дитини, рівнем тривожності, рівнем згуртованості класного колективу	Протягом року, вересень-листопад, січень, травень	Психолог, учителі 1-х кл., медична сестра, заступник директора з НВР	Контроль успішності адаптації, добір статистичного матеріалу, який аналізують як індивідуально (розвитку дитини), так і колективна (ступінь сформованості колективу)
4	Адаптаційні заняття у групах продовженого дня: "Вчимося правилам дорожнього руху"; "Життєві навички" (психологічний тренінг); "Я - учень" (система ролевих ігор)	Протягом року, зміна за семестрами, І-ІІ семестри, протягом 2-х місяців, протягом місяця	Учитель 1-го кл., психолог, вихователь	Створення системи поступової корекції учнів 1-го кл., зниження рівня тривожності учня перед різними вчителями-предметниками-ми, оволодіння практичними навичками, спрямованими на збереження життя дитини
5	Залучення батьків у процес навчання та виховання: • батьківські збори "Виховання учня першого класу: проблеми та шляхи їх розв'язання"; • участь у відкритих уроках для батьків та вчителів початкових класів: навчання грамоти, математика; • "Я і Україна"; навколишній світ; • анкетування батьків "Виховання в сім'ї"; • підготовка та здійснення експрес-діагностики взаємин батьків та дітей	Лютий - Протягом року за окремим графіком Січень Грудень	Заступник директора з НВР, учителі 1-х кл., психолог. Заступник директора з НВР, вчителі 1-х кл. Психолог, Заступник директора з НВР	Виявлення проблем, які виникають у процесі співпраці вчителів та батьків, опрацювання практичних прийомів щодо їх розв'язання. Залучення батьків до співпраці у вихованні та навчанні дитини, виховання поваги до праці вчителів. Вивчення умов виховання в сім'ї, обговорення підсумків спостереження за дітьми в період адаптації
6	Підсумкові методичні заходи. Педагогічна рада "Про підсумки адаптаційного процесу в 1-х кл." Засідання методичного об'єднання вчителів початкової школи "Про перебіг адаптаційних процесів в 1-х кл.", свято "До побачення, перший клас!" (вогник для батьків, учнів, вчителів)	Травень, грудень, квітень, червень	Учителі початкових класів, батьківський комітет, заступник директора з НВР	Аналіз досягнень та недоліків в адаптаційному процесі, визначення групи дітей, які потребують подальшої підтримки з боку вчителя, психолога, логопеда, визначення групи дітей, які потребують підтримки з боку медпрацівника.

Адаптація учнів І-го класу до школи.

Для збереження здоров'я дитини і створення комфортних умов до навчання було розроблено наступну програму (див. таблицю 3), метою якої - створення сприятливих умов, які допоможуть учневі краще адаптуватися до школи.

Програма розрахована на учнів 1-х класів. Вона складається з 14-ти занять. Тривалість кожного заняття — 35 хв. Заняття відбуваються в окремому просторому приміщенні двічі на тиждень протягом 2-х місяців. Після відстеження результатів за підсумками програми, діти, рівень адаптації яких не досяг потрібного рівня підлягають індивідуальній корекції за додатковим планом.

В основу програми покладено рекомендації корекційної програми "Перші кроки шкільного життя" (автори Барабаш О., Загрейчук Л., Лукіна О., м. Івано-Франківськ), "Програма психолого-педагогічного супроводу адаптаційного процесу "Помагайлик", Чернівецька область).

Програма створення адаптаційних умов для першокласників (адаптаційна).

Таблиця 3

№	Тема	Мета	Основні завдання, вправи
1	Знайомство	Розвивати вміння позитивно усвідомлювати себе як індивідуальність, сприяти самовираженню особистості, виховувати повагу до індивідуальних особливостей інших, бажання із розумінням ставитися до відмінностей між	1) Вправи "Дерево з листочками", "Як звучить мого друга?" 2) Творче завдання "Малюємо себе"

		людьми	
2	Я і мої друзі	Розширити уявлення про себе, різні сторони свого "Я", допомогти дітям бачити свій потенціал, сприяти розвитку емоційного словника учнів.	1) Дослідницько-творча вправа "Хто? Який? Що може?" 2) Вправа "Що нас об'єднує?"
3	Ми-першокласники	Учити знаходити спільну мову з однолітками; виховувати дружні стосунки між усіма учнями класу.	1) Вправа. Групова робота "Ми" 2) "Правила роботи в групі"
4	Емоції. Що таке радість?	Ознайомити з емоційними станами; вчити дітей розуміти свій емоційний стан, виражати свої почуття і розпізнавати почуття інших людей, відтворювати емоцію радощів, наповнюватися енергією світлих почуттів, ділитися радістю з іншими. Розвивати творче мислення учнів; виховувати почуття колективізму	1) Епод "Після дощу". 2) Творча вправа "Сім особливих днів тижня". 3) Гра-пантоміма "Розкажіть руками вірш". 4) Практична робота "Класне фотоательє"
5	В Країні недобрих почуттів (гнів, страх, легковажність...)	Розвивати здатність адекватного сприйняття себе та усвідомлення власних позитивних і негативних якостей, викликати бажання працювати над собою	1) Міні-казка "В Країні Почуттів" (І. Т. Ішук). 2) Епод "Калейдоскоп почуттів". 3) Поетична ілюстрація "Гнів". 4) Уявна картинка "Я серджуся"
6	В Країні недобрих почуттів (продовження)	Навчити дитину керувати негативними виявами свого характеру; розвивати мислення і творчу уяву; виховувати потребу щодо самовдосконалення та самовиховання	1) Поетична ілюстрація "Страх". 2) Командна гра "Складіть прислів'я". 3) Уявна екскурсія до "Музею шкоди"
7	Уміння прощати	Навчити алгоритма подолання негативних ситуацій, коли людиною керує образа; розвивати аналітичні та творчі уміння, зокрема "входження в образ" та перевтілення; виховувати комунікативність.	1) Літературна казка "Ображений нарцис" (за А. Несловою). 2) Вправа "Образа — поганий порадник". 3) Малюнок "Якого кольору образа?" 4) Інтерактивна вправа "Люстерко примирення"
8	Давайте жити дружно! (Робота над розв'язанням негативних ситуацій)	Вчити дітей доброзичливо ставитися до однокласників, знаходити шляхи до розв'язання проблем, сприяти бажанню дітей дотримуватись правил дружніх взаємин, ініціювати їх; виховувати культуру поведінки та спілкування	1) Казкова мініатюра "Скажи мені, хто твій друг..." (В. Хмельницький). 2) Творче завдання "Давайте жити дружно!" 3) Командна гра "І ти, і він, і я" (щодо згуртованості колективу). 4) Вправа "Незвичайний подарунок". 5) Гра "З ким я подружився"
9	Про таємниці непростой дружби	Розкрити дітям таємниці дружби, довести, які почуття заважають дружити, вчити контролювати свої імпульсивні дії та виявляти гнучкість у спілкуванні один з одним, сприяти виникненню довірливих стосунків; розвивати креативне мислення	1) Вправа "Раз, два, три, фігура почуття замри!" 2) Бесіда "Як почуття заважають дружити". 3) Рольові ігри: "Андрійко розсердився", "Мама розсердилася"
10	Посміхайтесь зранку	Вчити дітей висловлювати радість і задоволення, налаштуватися на цікаву роботу; активізувати мислення, уяву, збагачувати мовлення дітей, розвивати акторські здібності, уміння передавати емоційний стан людей; виховувати уміння співпрацювати в групах	1) Творче завдання "Як народжується посмішка". 2) Гра-медитація "На березі моря". 3) Вправа "Знаходимо радість". 4) Творчо-рефлексивне завдання "Як зробити день веселим" (правила радісного дня). 5) Міні-сценки "Веселий компот"
11	Секрети успіху	Розкрити умови становлення успішної людини; розвивати у дітей впевненість у своїх силах, вміння усвідомлювати позитивні якості особистості, визнавати власні досягнення та успіхи; виховувати естетичні почуття	1) Прийом "Я горджуся собою...". 2) Вправа "Сад мрії". 3) Вправа "Галерея успіху"
12	Наші відкриття	Вчити ставити та формулювати питання з метою дослідження певної ситуації; розвивати вміння творчо ставитися до розв'язання завдань, приймати оригінальні та несподівані рішення; сприяти підвищенню самооцінки; виховувати соціальну толерантність	1) Ігрове завдання "Зробіть відкриття". 2) Гра "Торбинка загадок". 3) Дослідницька вправа "В майстерні художника"
13	"Жила-була фантазія..."	Формувати в особистості здатність до співпошуку, активної рефлексії, творчого саморозвитку; розвивати винахідницькі уміння учнів; виховувати інтерес до виконання творчих завдань	1) Гра "Винахідники" 2) Гра-фантазія "Нова назва картини" 3) Казкова мініатюра "Сніг і скрипка" (В. Хмельницький)
14	Світ уяви та захоплення	Розвивати уяву та літературні здібності учнів, гнучкість та оригінальність мислення; збагачувати емоційний словник; виховувати соціально-толерантне ставлення до захоплення інших	1) Вправа "Малюнки". 2) Творче завдання "Парасолька і плащ". 3) Гра "Якби я був (була)..."

Таблиця 4

Схема розгорнутої психолого-педагогічної характеристики першокласників

Показники психолого-педагогічного статусу	№ з/п	Параметри характеристики школяра	Виявлення
I. Особливості навчальної діяльності			
I.1. Довільність психічних процесів	1	Група здоров'я	Медсестра, лікар
	2	Здатний зосередитись на розв'язуванні задачі та не відволікатись на сторонні подразники	Застереження педагога
	3	Може поставити перед собою конкретну навчальну	

		мету й послідовно її досягти	
	4	Розуміє вимоги вчителя і намагається їх виконувати	
	5	При виникненні навчальних труднощів на уроці докладає зусилля для їх подолання	
	6	Рівень активності та самостійності у виконанні домашніх завдань	
	7	Особливості уваги: концентрація, стійкість	Психодіагностика
1.2. Розвиток мислення	8	На уроці демонструє здатність узагальнювати свої знання	Спостереження педагога
	9	Здатен виділяти суттєві властивості предмета від не суттєвих	
	10	Орієнтується в основних поняттях часу	
1.3. Сформованість основних навчальних дій	11	Розуміє завдання	Спостереження педагога
	12	Здатний виділяти в завданні основне питання, визначати шляхи виконання завдання	
	13	Може здійснювати прості операції мислення в умі, без опори на наочний матеріал	
1.4. Рівень розвитку мови	14	Може переказувати зміст тексту чи розповідь учителя своїми словами	Спостереження педагога
	15	Зв'язно висловлює свої думки	
	16	Має достатній словниковий запас	
1.5. Рівень розвитку тонкої моторики	17	Пише розбірливо, виконує основні вимоги	Зошити учнів
	18	Здатний малювати дрібні деталі, точно обводити контур	
1.6. Розумова працездатність	19	Зберігає розумову працездатність упродовж усього уроку	Спостереження педагога
	20	Здатний працювати в єдиному темпі з усім класом	
	21	Працездатність під час виконання домашніх завдань	Анкетування батьків
	22	Засвоєно шкільну програму	Спостереження педагога
2. Особливості поведінки та спілкування			
2.1. Взаємодія з ровесниками	23	Активний у спілкуванні, сам вибирає собі партнерів для гри та занять	Спостереження педагога
	24	Не провокує конфліктів з ровесниками, не б'є першим	
	25	Має постійних товаришів у класі	
2.2. Взаємодія з педагогами	26	Може звернутися з проханням до вчителя	Спостереження педагога
	27	З повагою ставиться до вчителя і дотримується необхідної дистанції в спілкуванні з ним	
	28	Прислухається до зауважень і вимог учителя, намагається їх виконувати	
2.3. Дотримання соціальних та етичних норм	29	Підтримує охайний зовнішній вигляд упродовж дня	Спостереження педагога
	30	Не списує домашні завдання	
	31	Дотримується правил поведінки та спілкування, що прийняті в класі	
2.4. Саморегуляція поведінки	32	Відповідаючи біля дошки, контролює рухи свого тіла	Спостереження педагога
	33	Володіє собою в ситуаціях, що вимагають зосередженості, мовчання або обмеженості рухів	
2.5. Активність та автономність поведінки	34	Контролює свої емоції	Спостереження педагога
	35	Достатньо активний на уроці, намагається проявити свої знання	
	36	Проявляє зацікавленість у здобутті нових знань	
	37	Здатен чергувати по класу	
3. Ставлення до навчальної діяльності			
3.1. Наявність та характер навчальної мотивації	38	Не пропускає уроки без поважної причини	Спостереження педагога
	39	Проявляє зацікавленість у позитивній оцінці	
	40	Має все необхідне шкільне приладдя	
	41	Особливості мотивації	
	42	Особливості мотивації	Анкетування батьків
3.2. Сталий емоційний стан у школі	43	Адекватно реагує на оцінку та критичні зауваження	Спостереження педагога
	44	Рівень тривожності	Психодіагностика
	45	Рівень тривожності	Анкетування батьків
4. Ставлення до світу та до самого себе			
4.1. Ставлення до ровесників	46	Емоційно-позитивне сприймання до своїх відносин з однокласниками	Спостереження педагога
	47	Емоційно-позитивне сприймання до своїх відносин з однокласниками	Анкетування батьків
4.2. Ставлення до значимої діяльності	48	Позитивне сприймання школи та навчання	Анкетування батьків
	49	Позитивне сприймання школи та навчання	Спостереження педагога
4.3. Самооцінка	50	Рівень самооцінки	Спостереження педагога
	51	Рівень самооцінки	Психодіагностика

Очікувані результати.

1. Забезпечити соціально-психологічний комфорт для кожної дитини.
2. Комфортність входження дитини з ДНЗ в повноцінну навчальну діяльність початкової школи:
 - Розвиток усвідомленого сприйняття емоцій.
 - Навчання вміння адекватно виявляти свої емоційні та емоційні стани інших людей.
 - Розвиток довірливої регуляції поведінки.
 - Зняття тривожності, подолання агресивних тенденцій.
 - Розвиток згуртованості, комунікативних навичок
3. Повноцінне життя дитини в початковій школі, створення умов для індивідуальної самореалізації дитини.
4. Створення комфортних умов для самореалізації вчителя.
5. Створення атмосфери співпраці між батьками та вчителями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ануфриєва А.Ф. Как преодолеть трудности в обучении детей / А.Ф. Ануфриева, С.Н. Костромина. — М.: Ось-89, 1999.
2. Барабаш О. Перші кроки шкільного життя / Барабаш О., Загрейчук Л., Лукіна О. // "Початкова освіта". — 2008. — №29.
3. Барташнікова І.А. Розвиток уяви та творчих здібностей у дітей 5-7 років / І.А. Барташнікова, О.О. Барташніков. — Тернопіль: Богдан, 198. — 88 с.
4. Битянова М.Р. Работа психолога в начальной школе / М.Р. Битянова и др. — М.: Совершенство, 1998.
5. Главник О.П. Адаптація і стан здоров'я / О.П. Главник // Психологічна газета. — 2004. — № 1. — С. 24-27.
6. Занюк С. Мотивація та саморегуляція учня / С. Занюк. — К.: Главник, 2004. — 96 с.
7. Ковцун В. З радістю до школи / В. Ковцун // Початкова освіта. — 2006. — №32.
8. Лескова-Савицька А.Л. Проблема адаптації первокласників к школе / А.Л. Лескова-Савицька. — Одеса, 2001.

9. *Лопатина А.* Начала мудрости. 50 уроков о добрых качествах (Для занятий с детьми дошкольного возраста) / А. Лопатина, М. Скребцова. – М.: ООО "Книжный дом Локус", 2002. – 320 с.

10. Ми прийшли до школи. Розробки уроків до курсу "Введення до шкільного життя" / А.А. Назаренко, З.М. Ольховська, І.М. Толмачова. – Х.: Веста: Ранок, 2003.

11. *Овчарова Р.В.* Справочная книга школьного психолога / Р.В. Овчарова. — М., 1996.

12. Особистісно орієнтована модель навчання для дітей 6-7 років: Програма "Крок за кроком". – К., 1999.

13. *Реан А.А.* Как подготовить ребенка к школе / А.А. Реан, С.Н. Костромина. – СПб. : Питер Ком, 1998.

14. *Романовська Д., Довгань М.* Психологічна абетка для малюків / Романовська Д., Довгань М. // Психолог. – 2003. – С. 8-31.

15. *Хухлаєва О.* Фрагменти з книги "Маленькі ігри у велике щастя" / Хухлаєва О., Хухлаєв О., Перву І. // Дитячий садок. — 2005.— вересень.— Вкладка.

16. Як допомогти дитині стати творчою особистістю / [упоряд. Л. Шелестова]. — К.: Ред. загальнопед. газ., 2003. — 112 с.

17. Як позбутися поганих звичок. Психологічний практикум "Пізнайте себе". Бібліотечка для школярів: пер. з англ. – Львів: "Політекс", 1993. – Вип. 2 – 32 с.

Подано до редакції 09.03.10